

**ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารแรงงานอพยพสัญชาติพม่า
ของผู้ประกอบการไทยในจังหวัดสมุทรสาคร
Factors Affecting Administration of Burmese Workers
in Samut Sakhon Province**

กัญญา ศรีสวัสดิ์¹

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารแรงงานอพยพสัญชาติพม่าของผู้ประกอบการไทยในจังหวัดสมุทรสาคร มีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารแรงงานอพยพสัญชาติพม่าของคนไทย (2) ศึกษาแรงจูงใจของผู้ประกอบการคนไทยต่อการใช้แรงงานอพยพสัญชาติพม่า (3) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคจากการใช้แรงงานอพยพสัญชาติพม่าของผู้ประกอบการคนไทย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย พบว่า ความเจริญเติบโตทางภาคธุรกิจอุตสาหกรรม โรงงานและภาคธุรกิจทางด้านประมง เป็นช่องทางทำให้แรงงานอพยพสัญชาติพม่าเข้ามาอาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรสาคร และนั่น ก็หมายถึง แรงงานต่างด้าวชาวพม่าก็เปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรม และภาคธุรกิจทางด้านประมง ได้ว่าจ้างแรงงานต่างด้าวชาวพม่าเข้ามาเป็นผู้ใช้แรงงานในจังหวัดสมุทรสาคร

สาเหตุสำคัญ 2 ประการ คือ การ “ขาดแคลนแรงงาน” และงานบางประเภท “ที่ไทยไม่ทำ”

คำสำคัญ: แรงงานอพยพ, สัญชาติพม่า, จังหวัดสมุทรสาคร

¹ นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยชินวัตร

Abstract

Research study “Factors Affecting Administration of Burmese Workers in Samut Sakhon. Province” This research aims to (1) To study the factors affecting the management of Burmese migrant workers in Burma. (2) Study the motives of Thai entrepreneurs on the use of Burmese migrant workers. (3) Study the problems and obstacles. With the use of Burmese migrant workers by Thai entrepreneurs. Using qualitative research methodology

The research found that: The prosperity of the business sector, the factory industry and the fishing industry. It is the channel to migrant Burmese migrants to live in Samut Sakhon. And that means that Burmese migrant workers also provide opportunities for industrial enterprises and the fisheries sector hired Burmese migrant workers to work in Samut Sakhon.

Two main reasons are “shortages of labor” and certain jobs. “Thai people do not do”

Key words: Migrant workers, Burmese, Samut Sakhon province

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากสภาพเศรษฐกิจที่มีความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของโลก ทำให้หลายประเทศมีความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจในธุรกิจอุตสาหกรรมเกิดขึ้นอย่างมากมาย และนั่นก็รวมไปถึงประเทศไทยที่มีความเจริญก้าวหน้าทางภาคธุรกิจอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นใหม่เป็นจำนวนมากในหลายเขตพื้นที่และในหลายจังหวัดมีธุรกิจทางด้านอุตสาหกรรมเกิดขึ้นมาใหม่เป็นจำนวนไม่น้อย และก็รวมไปถึงในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งเป็นจังหวัดที่อยู่ใกล้เขตพื้นที่กรุงเทพมหานครรองลงมาจากจังหวัดสมุทรปราการ และไม่ว่าจะเป็นในด้านการจัดเก็บภาษีก็มีการจัดเก็บรองจากพื้นที่กรุงเทพมหานคร จึงทำให้เห็นว่าจังหวัดสมุทรสาคร ทางด้านเศรษฐกิจมีความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วเหมือนกันไม่ว่าจะเป็นธุรกิจภาคอุตสาหกรรม หรือธุรกิจด้านประมง จังหวัดสมุทรสาคร มีธุรกิจทั้งสองประเภทนี้อยู่ในพื้นที่เป็นจำนวนมาก และการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของภาคธุรกิจในด้านต่างๆ ของจังหวัดสมุทรสาครและความเป็นอยู่ของประชากรที่มีอยู่อย่างหนาแน่นไม่ว่าจะเป็นคนพื้นที่ในจังหวัดหรือคนจากนอกพื้นที่ๆ มาย้ายถิ่นฐานมาจากต่างจังหวัดเข้ามารวมอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครเป็นจำนวนมาก และยังรวมไปถึงคนต่างชาติต่างภาษาไม่ว่าจะเป็นคนชนชาติลาว เขมร พม่า หรือว่าคนมอญ ต่างก็อพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาพำนักอาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรสาครเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเข้ามาอย่างถูกกฎหมาย หรือไม่ถูกกฎหมายก็ตาม ล้วนแต่มีความประสงค์จะเข้ามาประกอบอาชีพด้านธุรกิจต่างๆ ทั้งที่เป็นของตัวเองและเป็นลูกจ้างผู้ใช้แรงงาน ทั้งในด้านฝีมือและในด้านที่มีความรู้ความชำนาญในด้านประกอบอาชีพต่างๆ รวมไปถึงผู้ใช้แรงงานอยู่ในธุรกิจอุตสาหกรรม โรงงาน และธุรกิจด้านประมง ซึ่งทั้งสองอาชีพนี้มีความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในจังหวัดสมุทรสาครเป็นจำนวนมาก โรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ มาดำเนินธุรกิจเกิดขึ้นใหม่ในหลายกิจการรวมไปถึงธุรกิจภาคครัวเรือนและธุรกิจประมงที่เป็นอาชีพดั้งเดิมของคนในจังหวัดสมุทรสาคร

และนี่ ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรม และธุรกิจประมง มีความต้องการผู้ใช้แรงงานเป็นจำนวนมาก เพราะว่าคนในพื้นที่เองส่วนมากก็จะประกอบอาชีพ ธุรกิจประมง และธุรกิจภาคการเกษตรเป็นส่วนมาก และคนในพื้นที่เองกับไม่ชอบการประกอบกิจการที่มีความสกปรกมีกลิ่นเหม็น หรือต้องใช้พละกำลัง จึงทำให้ธุรกิจด้าน โรงงานอุตสาหกรรมจึงขาดแคลนแรงงานเป็นจำนวนมากที่จะมาทำให้การดำเนินธุรกิจเจริญรุดหน้าไปด้วยดีและไม่ต้องหยุดชะงักติดขัดต่อการบริหารงาน และเมื่อธุรกิจ โรงงานอุตสาหกรรมมีความเจริญมีความต้องการทั้งทางด้านวัตถุดิบที่จะเข้าไปป้อนให้กับ โรงงานอุตสาหกรรมปลาทะเลป้องกัน ธุรกิจทางด้านประมงจึงต้องขยับและมีความเจริญเติบโตตามไปด้วย ทำให้ธุรกิจทางด้านประมงจึงจำเป็นต้องใช้แรงงานเพิ่มเป็นจำนวนมากเหมือนกัน ผู้ประกอบการธุรกิจทั้งสองอย่างจึงต้องหันมาจ้างแรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรสาครเป็นจำนวนมากที่แอบแฝงอย่างผิดกฎหมาย ประกอบกับแรงงานต่างด้าวที่เป็นคนพม่าไม่ว่าจะมาอย่างถูกกฎหมายหรือผิดกฎหมายก็ตามบุคคลเหล่านี้ที่อยู่ในภูมิภาคที่มีความคล้ายคลึงกับประเทศไทยเป็นประเทศที่อยู่ติดชายทะเลมีการประกอบอาชีพธุรกิจประมงเหมือนกับคนไทยและมีความรู้ความชำนาญในเรื่องของการทำประมงไม่แพ้คนไทย แต่ด้วยสถานการณ์ความเป็นอยู่ของแรงงานต่างด้าวชาวพม่าทำให้พวกเขาต้องอพยพไปอยู่ตามชายแดนประเทศเพื่อนบ้านที่มีความเป็นอยู่อุดมสมบูรณ์และมีชีวิตที่เป็นอิสระในเรื่องของการประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัวโดยไม่มีจิดจังกัด และการเมืองภายในประเทศของพม่าเองที่มีความวุ่นวายในเรื่องของการปกครองการพยายามแบ่งแยกดินแดนของชนกลุ่มน้อยซึ่งมีตลอดเวลาพร้อมที่จะคุกกรุ่นมาตั้งแต่รัชสมัยพระเจ้าธีบอ ครองราชย์ พ.ศ. 2421-2428 ซึ่งเป็นพระโอรสของพระเจ้ามินดง ทรงมีบารมีไม่พอที่จะควบคุมพระราชอาณาจักร จึงทำให้เกิดความวุ่นวายขึ้นไป

ทั่วไปในบริเวณชายแดน ในที่สุดพระองค์ก็ได้ตัดสินพระทัยยกเลิกสนธิสัญญาที่พระเจ้ายมอินทร์ได้ทรงกระทำไว้ และได้ประกาศสงครามกับอังกฤษเป็นครั้งที่สามในปีพุทธศักราช 2428 ผลของสงครามนี้ ทำให้อังกฤษสามารถเข้าครอบครองดินแดนประเทศพม่าที่เหลือเอาไว้ได้ ยังรวมไปถึงภูมิภาคประเทศพม่าที่มีลักษณะพิเศษคือเป็นเพียงประเทศเดียวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีพรมแดนทางแผ่นดินติดต่อกับสองประเทศ ซึ่งเป็นแหล่งอารยธรรมที่ยิ่งใหญ่ของโลก ได้แก่ จีน และอินเดีย และความเป็นอยู่ของประชากรประเทศพม่าก็มีการจัดจำกัดสิทธิในหลายเรื่องการประกอบอาชีพที่จะต้องเลี้ยงตัวเองและคนในครอบครัวไม่สามารถทำได้อย่างอิสระเสรีเหมือนกับประเทศเพื่อบ้านรัฐบาลไม่ให้การสนับสนุนกับประชาชนคนภายในประเทศและอีกหลายปัจจัยที่ทำให้ประชาชนประเทศพม่าอพยพมาตามชายแดนประเทศไทยและอีกหลายประเทศที่ประชากรคนประเทศพม่าต้องหลบหนีเข้ามาอย่างถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมาย ก็เพื่อหวังจะให้ตัวเองและคนในครอบครัวอยู่ดีกินดีทำให้ชีวิตมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ด้านการเมือง

พม่าอาณาจักรของอังกฤษในปี พ.ศ.2429 และระยะก่อนการเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 เล็กน้อยญี่ปุ่นได้เข้ามามีบทบาทในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยได้ติดต่อกับพวกตะจิ้น ซึ่งเป็นกลุ่มนักศึกษาหนุ่มที่มีหัวรุนแรง มีองซาน นักชาตินิยม และเป็นผู้นำของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยย่างกุ้งเป็นหัวหน้า พวกตะจิ้นเข้าใจว่าญี่ปุ่นจะให้การประกาศอิสรภาพของพม่าจากอังกฤษ แต่เมื่อญี่ปุ่นยึดครองพม่าได้แล้ว กลับพยายามหน่วงเหนี่ยวมิให้พม่าประกาศเอกราช และได้ส่งองซาน และพวกตะจิ้น ประมาณ 30 คน เดินทางไปญี่ปุ่นเพื่อรับคำแนะนำในการดำเนินการเพื่อเรียกร้องอิสรภาพจากอังกฤษ ภายหลังจากพม่าได้รับเอกราชแล้ว การเมืองภายในประเทศก็มีการสับสนอยู่ตลอดเวลา นายกรัฐมนตรี คือ นายอูนูถูกบีบให้ลาออก เมื่อ พ.ศ. 2501 ผู้นำพม่าคนต่อมา คือ นายพลเนวิน ซึ่งได้ทำการปราบจลาจลและพวกนิยมซ้ายจัดอย่างเด็ดขาด เขาได้จัดให้มีการเลือกตั้งทั่วประเทศใน พ.ศ. 2503 ทำให้นายอูนู ได้กลับมาเป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลใหม่ เพราะได้รับเสียงข้างมากในสภา

ด้านภูมิศาสตร์

ที่ตั้ง: ประเทศพม่า ตั้งอยู่ละติจูดที่ 28 องศา 30 ลิปดา ถึง 10 องศา 20 ลิปดาเหนือ ภูมิประเทศตั้งอยู่ ตามแนวอ่าวเบงกอล และทะเลอันดามัน ทำให้มีชายฝั่งทะเลยาวถึง 2,000 ไมล์ และมีหาดที่สวยงามแก่แก่นริสุทธอยู่หลายแห่ง พม่าชายแดนด้านตะวันตกเฉียงเหนือติดกับบังกลาเทศ และอินเดีย และทางตะวันออกเฉียงเหนือติดกับ ธิเบต และจีน ส่วนทางตะวันออกเฉียงใต้ติดกับลาวและทางตอนใต้ติดกับไทย รูปพรรณสัณฐานเหมือนกับว่ามีหางขาวล้อมรอบเกือบทั่ว ขนาดใหญ่คือแนวเทือกเขาหิมาและภูเขาที่อุดมสมบูรณ์ด้วยป่าไม้ มียอดเขาสูงอย่างมากมาย ตามแนวเทือกเขาของพม่า และมีหลายยอดที่สูงเกินกว่า 10,000 ฟุต ตามแนวชายแดนหิมาลัยทางเหนือของพม่าที่ติดกับธิเบต เป็นยอดเขาที่สูงที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ “ฮากาบา โบ ราชี” 19,314 ฟุตต่ำลงมาตามแนวเขาเหล่านี้เป็นที่ราบกว้างใหญ่ภายในประเทศพม่า รวมทั้งเขแห่งแล้งกินอาณาเขตกว้างตอนกลางของพม่า และยังมีที่ราบลุ่มบริเวณสามเหลี่ยมปากแม่น้ำอิรวดีที่อุดมสมบูรณ์ทอดยาวลงไปทางตอนใต้ เป็นนาข้าวกว้างใหญ่ราวกับไม่มีที่สิ้นสุด

ด้านลักษณะภูมิอากาศ

มรสุมเมืองร้อน ด้านหน้าภูเขาอาระกัน โยมา ฝนตกชุกมาก ภาคกลางตอนบนแห้งแล้งมาก เพราะมีภูเขาชั้นกำบังลม ภาคกลางตอนล่าง เป็นดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำขนาดใหญ่ ปลูกข้าวเจ้า ปอ ภาคตะวันออกเฉียงเหนืออากาศค่อนข้างเย็น และค่อนข้างแห้งแล้ง

ด้านเศรษฐกิจ

1) เกษตรกรรม เป็นอาชีพหลัก เขตเกษตรกรรม คือ บริเวณดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำอิรวดี และแม่น้ำสะโตง ปลูกข้าวเจ้า ปอกระเจา อ้อย และพืชเมืองร้อนอื่นๆ

2) ทำเหมืองแร่ภาคกลางตอนบน มีน้ำมันปิโตรเลียมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ขุดแร่หิน สังกะสี และภาคตะวันออกเฉียงใต้ ทำเหมืองดีบุก

3) การทำป่าไม้ มีการทำป่าไม้สักทางภาคเหนือ ส่งออกและล่องมาตามแม่น้ำอิรวดี เข้าสู่ย่างกุ้ง

4) อุตสาหกรรม กำลังพัฒนา อยู่บริเวณตอนล่าง เช่น ย่างกุ้ง

5) เป็นประเทศกำลังพัฒนาขั้นต่ำ หรือมีรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลอยู่ในเกณฑ์ต่ำมาก

ด้านประชากร

จำนวนประชากรประมาณ 50.51 ล้านคน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 61 คน ต่อ ตารางกิโลเมตร พม่ามีประชากรหลายเชื้อชาติ จึงเกิดเป็นปัญหาชนกลุ่มน้อย มีชาติพันธุ์พม่า 63% ไทยใหญ่ 16% มอญ 5% ยะไข่ 5% กระเหรี่ยง 3.5% ละว้า 3% ไทย 3% จีน 1%

ด้านวัฒนธรรม

วัฒนธรรมของพม่า ได้รับอิทธิพลทั้งจากจีน อินเดีย และไทย มาช้านาน ดังสะท้อนให้เห็นด้านภาษา ดนตรี และอาหาร สำหรับศิลปะของพม่าได้รับอิทธิพลจากวรรณคดี และพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทมาตั้งแต่ครั้งโบราณ ในปัจจุบันนี้ วัฒนธรรมพม่ายังได้รับอิทธิพลจากตะวันตกมากขึ้น ซึ่งเห็นได้ชัดจากเขตชนบทของประเทศ ด้านการแต่งกาย ชาวพม่าทั้งหญิงและชายนิยมนุ่งโสร่ง เรียกว่า ลองยี ส่วนการแต่งกายแบบโบราณ เรียกว่า ลุนตยาอชิก

ด้านภาษา

นอกจากภาษาพม่า ซึ่งเป็นภาษาราชการแล้ว พม่ามีภาษาหลักที่ใช้กันประเทศถึงอีก 18 ภาษา โดยแบ่งตามตระกูลภาษา ได้ดังนี้

ตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก ได้แก่ ภาษามอญ ภาษาปะหล่อง (ปลั่ง) ภาษาปะรวก และภาษาว้า
ตระกูลภาษาชิโน-ทิเบต ได้แก่ ภาษาพม่า (ภาษาราชการ) ภาษากระเหรี่ยง ภาษาอารากัน (ยะไข่) ภาษายิงฝอ (ละว้า) และภาษาอาข่า

ตระกูลภาษาไท-กะได ได้แก่ ภาษาไทใหญ่ (ฉาน) ภาษาไทลื้อ ภาษาไทเขิน ภาษาไทดำ มีผู้พูดหนาแน่นในรัฐฉาน และรัฐกะเหรี่ยง ส่วนภาษาไทยถิ่นใต้ ภาษาไทยกลาง และภาษาไทยถิ่นอีสาน มีผู้พูดในเขตตะนาวศรี

ตระกูลภาษาม้ง-เมี่ยน ได้แก่ ภาษาม้ง และภาษาเย้า (เมี่ยน)

ตระกูลภาษาออสโตรนีเซียน ได้แก่ ภาษามอแกน และภาษามาเลย์ ในเขตตะนาวศรี

ด้านศาสนา

พม่าบัญญัติให้ศาสนาพุทธ เป็นศาสนาประจำชาติ ใน พ.ศ. 2517 เพราะ มีผู้นับถือศาสนาพุทธ 92.3% ศาสนาคริสต์ 4% ศาสนาอิสลาม 3% ศาสนาฮินดู 0.7%

ด้านการคมนาคมขนส่ง

การขนส่งทางบก ได้แก่ ทางถนนและทางรถไฟ ถนนในพม่าส่วนใหญ่ขนานไปกับภูเขาและแม่น้ำทอดไปตามความยาวของประเทศ เช่นเดียวกับทางรถไฟ ถนนสายต่างๆ ที่สำคัญมีดังนี้คือ ถนนสายพม่า เป็นถนนสายสำคัญที่เชื่อมต่อระหว่างย่างกุ้งกับเมืองคุนหมิง ซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของจีน มีความยาวในเขตพม่าถึงเมืองมูเซ ประมาณ 1,160

กิโลเมตร และมีความยาวในเขตจีนจากมุเซ ถึงคุนหมิง ประมาณ 90 กิโลเมตร ถนนนี้ผ่านเมืองต่างๆ คือ พระโค ตองอู ปินมาน เมกคิล มัณฑะเลย์ เมเบียงกอดเต็ก ลีปอลาโซ แสนหวี มุซ รวมความยาวทั้งสิ้นประมาณ 2,140 กิโลเมตร ใช้การทุกฤดูกาล ทางรถไฟของพม่าได้เปิดดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2481 การขนส่งทางน้ำการคมนาคมขนส่งทางน้ำภายในประเทศ นับว่ามีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศพม่าเป็นอย่างมาก และยังเป็นเส้นทางคมนาคมหลัก ตั้งแต่อดีตเนื่องจากพื้นที่บริเวณปากแม่น้ำอิรวดีมีทางน้ำอยู่มากมาย และเป็นเขตที่มีประชาชนพลเมืองอาศัยอยู่หนาแน่นที่สุด ประกอบกับเส้นทางถนนและทางรถไฟยังมีจำกัด

ภาวะขาดแคลนแรงงานต่างชาติเกิดขึ้น เนื่องจากแรงงานมีลักษณะหมุนเวียนเคลื่อนย้ายสูง ผิดกับการที่ภาครัฐไม่มีนโยบายเปิดให้แรงงานใหม่มาจดทะเบียนขอใบอนุญาตทำงาน ทำให้แรงงานมีจำนวนไม่พอกับความต้องการ นอกจากนี้ก็ยังมีกรณีการดึงแรงงาน ทั้งระหว่างภาคการจ้างงาน และในประเภทกิจการเดียวกัน อย่างไรก็ตามในตลาดแรงงานพื้นฐานระดับล่างนั้นยังคงมีแรงงานไทยทำงานอยู่น้อย โดยเฉพาะในภาคเกษตร เพราะเมื่อเปรียบเทียบตัวเลขแรงงานไทยในภาคการจ้างงานระดับล่าง และแรงงานข้ามชาติเมื่อปี 2547 ซึ่งมีจำนวนแรงงานข้ามชาติจดทะเบียนสูงสุด พบว่า ในภาพรวมแล้วตลาดแรงงานระดับล่างมีแรงงานไทยทำงานอยู่ 83.3% และเป็นแรงงานข้ามชาติ 16.7% ภาคการจ้างงานที่มีสัดส่วนของการจ้างแรงงานข้ามชาติสูงมาก คือ การขนถ่ายสินค้าทางน้ำ (เป็นแรงงานข้ามชาติเกือบ 63%) รองลงมาคือกิจการประมง (44.5%) งานรับใช้ในบ้าน (ประมาณ 44.1%) ขณะที่ในภาคการเกษตรและปศุสัตว์ ภาคก่อสร้าง และเหมืองแร่/เหมืองหินมีสัดส่วนของแรงงานไทยทำงานอยู่สูงกว่า 90% (กฤตยา อาชวนิตกุล และกุลภา วจนสาระ, 2552)

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่า พม่ามีเหตุผลหลายประการที่ทำให้ประชากรในประเทศพม่ามีความกดดันเป็นอย่างมากและทำให้ประชากรในประเทศมีการอพยพไปตามแนวชายแดนประเทศต่างๆ ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่มีประชากรของประเทศพม่าอพยพเข้ามาตามแนวชายแดนที่อยู่ติดประเทศไทยเป็นจำนวนมาก มีทั้งที่เข้ามาอย่างถูกกฎหมาย และไม่ถูกกฎหมาย โดยการลักลอบเข้ามาในเขตประเทศไทยอยู่หลายจังหวัดที่มีแนวชายแดนติดกับประเทศพม่า ไม่ว่าจะเป็นจังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก ตรัง ระยอง สุราษฎร์ธานี ชุมพร ราชบุรี เพชรบุรี และจังหวัดสมุทรสาคร

สมุทรสาคร เป็นอีกหนึ่งจังหวัด ที่มีผู้อพยพสัญชาติชาวพม่าเข้ามาในจังหวัดสมุทรสาครเป็นจำนวนมากถึงร้อยละ 99% โดยคนอพยพสัญชาติชาวพม่าเข้ามาใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรสาคร เพราะเนื่องจากจังหวัดสมุทรสาคร มีความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในภาคธุรกิจอุตสาหกรรมและธุรกิจประมง และความเป็นอยู่อย่างอิสระ โดยมีเรื่องของข้อตกลงระหว่างประเทศเข้ามาช่วยทำให้คนอพยพชาวพม่าสามารถเข้ามาภายในประเทศอย่างถูกกฎหมายมากยิ่งขึ้นไม่ต้องหลบหนีเข้ามา และในเรื่องความเป็นอยู่ของตนเอง และคนในครอบครัวที่ชาวพม่าต้องการจะให้ความอยู่ดีกินดีมากยิ่งขึ้น จึงเป็นหนึ่งเหตุผลว่า ทำไมคนต่างด้าวชาวพม่าจึงหลั่งไหลเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในจังหวัดสมุทรสาคร ที่มีแรงงานต่างด้าวชาวพม่าเข้ามาอาศัยและตั้งรกรากมีครอบครัวอยู่ในจังหวัดสมุทรสาคร ประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัวกันเป็นลำเป็นสัน โดยเรียกว่า แถบจะยึดอาชีพของคนในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ดังตารางที่ 1.1 ได้แสดงสถานการณ์การจ้างคนต่างด้าว จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งเป็นข้อมูลจากสำนักงานจังหวัดสมุทรสาคร ประจำเดือน เมษายน 2559 จำนวนคนต่างด้าว ที่ได้รับอนุญาตทำงาน มีจำนวนถึง 219,240 คน ในจำนวนนี้ เป็นคนต่างด้าวที่มีสัญชาติพม่ามากที่สุด ถึงจำนวน 151,492 คน (สำนักงานจัดหางานจังหวัดสมุทรสาคร, 2559)

ความเจริญเติบโตทางภาคธุรกิจอุตสาหกรรมโรงงานและภาคธุรกิจทางด้านประมง เป็นช่องทางทำให้บุคคลเหล่านี้เข้ามาอาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรสาคร และนั่น ก็หมายถึง แรงงานต่างด้าวชาวพม่าก็เปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการกิจการธุรกิจอุตสาหกรรม และภาคธุรกิจทางด้านประมง ได้ว่าจ้างแรงงานต่างด้าวชาวพม่าเข้ามาเป็นผู้ใช้แรงงานของธุรกิจของตัวเองทั้งสองธุรกิจ โดยได้ค่าจ้างที่ไม่มีความเป็นธรรมของผู้ประกอบการทั้งสองประเภท และด้วยความรู้ความเข้าใจทั้งในด้านการสื่อสารการพูดคุยกับผู้ประกอบการทั้งสองประเภทแบบไม่เข้าใจ หรือเข้าใจไปคนละเรื่องคนละอย่าง จึงเกิดการเอาเปรียบของผู้ประกอบการเอง จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารแรงงานอพยพสัญชาติพม่าของคนไทย ในจังหวัดสมุทรสาคร

2. ปัญหาการวิจัย

1. มีปัจจัยใดบ้าง ? ที่มีผลต่อการบริหารแรงงานระหว่างผู้ประกอบการไทยกับแรงงานผู้อพยพสัญชาติพม่า
2. มีแรงจูงใจอะไรบ้าง ? ในการบริหารแรงงานอพยพสัญชาติพม่าของผู้ประกอบการคนไทย
3. มีปัญหา และอุปสรรคอะไรบ้าง ? ในการบริหารแรงงานอพยพสัญชาติพม่าของผู้ประกอบการคนไทย

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารแรงงานอพยพสัญชาติพม่าของคนไทย
2. ศึกษาแรงจูงใจของผู้ประกอบการคนไทยต่อการใช้แรงงานอพยพสัญชาติพม่า
3. ปัญหา และอุปสรรค จากการ ใช้แรงงานอพยพสัญชาติพม่าของผู้ประกอบการคนไทย

4. ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตเนื้อหา

มุ่งอธิบายและศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารแรงงานอพยพสัญชาติพม่าของคนไทย ศึกษาแรงจูงใจของผู้ประกอบการคนไทยต่อการใช้แรงงานอพยพสัญชาติพม่า รวมทั้ง ปัญหาและอุปสรรค จากการ ใช้แรงงานอพยพสัญชาติพม่าของผู้ประกอบการคนไทย

ขอบเขตพื้นที่

มุ่งอธิบายและศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารแรงงานอพยพสัญชาติพม่าของคนไทย ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร

ขอบเขตประชากร

ศึกษาแรงงานอพยพที่มาจากพม่าที่มีใบอนุญาต มีการขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร

ขอบเขตระยะเวลา

ในการศึกษาวิจัยนี้ ได้ทำการศึกษา วิจัย ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2558 - พฤศจิกายน 2559

5. วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการที่ใช้แรงงานแรงงานอพยพที่มาจากพม่าที่มีใบอนุญาต มีการขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร

วิธีการเก็บข้อมูล โดย ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์เจาะลึกแบบมีโครงสร้าง โดยการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้แนวทางการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และพิจารณาประเด็นหลักที่พบในข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต ซักถาม ซึ่งเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ภาพรวมของบทสัมภาษณ์ ไปสู่การวิเคราะห์ประเด็นย่อยของบทสัมภาษณ์

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

1) แรงงานอพยพสัญชาติพม่า หมายถึง บุคคลที่มีได้ถือสัญชาติพม่าที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยที่มีใบอนุญาต มีการขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะแรงงานอพยพสัญชาติพม่า ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร

2) การบริหารจัดการแรงงาน หมายถึง การควบคุมดูแลแรงงานให้อยู่ภายใต้กฎระเบียบ ข้อบังคับของสถานประกอบการ การได้รับความเป็นธรรมในการทำงานและการได้รับสิทธิ ผลประโยชน์ตามเงื่อนไขข้อตกลง การให้ความมั่นคงต่อชีวิตและคุ้มครองความปลอดภัยให้กับ แรงงานและทรัพย์สินขณะทำงานอยู่และอื่นๆ ที่จะช่วยเหลือได้ภายใต้หลักมนุษยธรรม

3) แรงจูงใจ (Motivation) คือ สิ่งซึ่งควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ อันเกิดจากความต้องการ (Needs) พลังกดดัน (Drives) หรือความปรารถนา (Desires) ที่จะพยายามดิ้นรนเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ซึ่งอาจจะเกิดตามธรรมชาติหรือจากการเรียนรู้ก็ได้ แรงจูงใจเกิดจากสิ่งเร้าทั้งภายในและภายนอกตัวบุคคลนั้นๆ เอง ภายใน ได้แก่ ความรู้สึกต้องการ หรือขาดอะไรบางอย่าง จึงเป็นพลังชักจูง หรือกระตุ้นให้มนุษย์ประกอบกิจกรรมเพื่อทดแทนสิ่งที่ขาดหรือต้องการนั้น ส่วนภายนอก ได้แก่ สิ่งใดก็ตามที่มาเร้า นำช่องทาง และมาเสริมสร้างความปรารถนาในการประกอบกิจกรรมในตัวมนุษย์ ซึ่งแรงจูงใจนี้ อาจเกิดจากสิ่งเร้าภายในหรือภายนอก แต่เพียงอย่างเดียว หรือทั้งสองอย่างพร้อมกันได้ อาจกล่าวได้ว่า แรงจูงใจทำให้เกิดพฤติกรรมซึ่งเกิดจากความต้องการของมนุษย์ ซึ่งความต้องการเป็นสิ่งเร้าภายในที่สำคัญกับการเกิดพฤติกรรม นอกจากนี้ ยังมีสิ่งเร้าอื่นๆ เช่น การยอมรับของสังคม สภาพบรรยากาศที่เป็นมิตร การบังคับขู่เข็ญ การให้รางวัลหรือกำลังใจหรือการทำให้เกิดความพอใจ ล้วนเป็นเหตุจูงใจให้เกิดแรงจูงใจได้ สำหรับงานวิจัยนี้ หมายถึงกระบวนการที่บุคคลถูกกระตุ้นให้กระทำสิ่งต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย

7. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารแรงงานอพยพสัญชาติพม่าของคนไทย ในจังหวัดสมุทรสาคร” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบผสมวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร และวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีรายละเอียดของวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1) การสังเคราะห์เอกสารต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการบริหารแรงงานอพยพสัญชาติพม่า ดำเนินการโดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นการสังเคราะห์เอกสารทางวิชาการ หนังสือ บทความ วารสาร และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) การสังเคราะห์ประเด็นสถานการณ์ปัญหาของการบริหารแรงงานอพยพสัญชาติพม่าของคนไทย ในจังหวัดสมุทรสาคร จากผู้รู้ (Key Informant) ในวงกว้าง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) กับผู้ไขข่าว (Key-Informants) กลุ่มต่างๆ 3 กลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มผู้ประกอบการด้านอุตสาหกรรมและด้านการประมงในจังหวัดสมุทรสาคร กลุ่มนักวิชาการด้านมานุษยวิทยาสังคมวิทยา และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านแรงงานอพยพสัญชาติพม่าในจังหวัดสมุทรสาคร

3) การศึกษาสถานการณ์จริง ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ทั้งในพื้นที่เขตเมืองและพื้นที่เขตชนบท ดำเนินการโดยใช้วิธีการสังเกตในพื้นที่ภาคสนาม และการสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านแรงงานอพยพ ในจังหวัดสมุทรสาคร ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ประกอบด้วย ภาระงานและสมาชิกกลุ่มต่างๆ ในพื้นที่ทั้งในพื้นที่เขต เมืองและพื้นที่เขตชนบท โดยการวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้น ในประเด็นของปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารแรงงานอพยพสัญชาติพม่าของคนไทย ในจังหวัดสมุทรสาคร สถานการณ์ปัญหาของกลุ่มเป้าหมายต่างๆ สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์เชิงสัญลักษณ์ (Semiotic Analysis)

8. เครื่องมือการวิจัย

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประเภทกรณีศึกษา ผู้วิจัยเลือกใช้เครื่องมือ ดังนี้

1) การใช้ข้อมูลจากเอกสาร (documentary) โดยการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ งานวิจัย และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการศึกษาจากข้อมูลเอกสารที่มีอยู่แล้ว โดยเน้นแหล่งข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ “ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารแรงงานอพยพสัญชาติพม่าที่มีกับคนไทย” ซึ่งสามารถจำแนกตามที่มาของเอกสารแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ

1.1) เอกสารชั้นต้น (Sources) คือเอกสารที่เป็นข้อมูลหรือหลักฐานโดยตรง ถือเป็นต้นฉบับ ได้แก่ แหล่งข้อมูลที่เป็นข้อมูลเชิงสัญลักษณ์ และข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษร ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ กฎหมาย กฎ ระเบียบเงื่อนไขต่างๆ ในการบริหารแรงงานอพยพสัญชาติพม่าของผู้ประกอบการคนไทย ในจังหวัดสมุทรสาคร

1.2) เอกสารชั้นรอง (Secondary Documents) ได้แก่ แหล่งข้อมูล ประกาศสากกลยุเนสโกว่าด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรม

2) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) หรือบางที่ เรียกว่า “การสังเกตโดยตรง” (Direct Observation) เป็นการสังเกตที่นักวิจัยเวลาทำการสังเกตจะสังเกตอยู่วงนอก คือ เป็นการเฝ้าดูโดยที่ผู้วิจัยมิได้เข้าไปเกี่ยวข้องหรือร่วมกระทำในเหตุการณ์ที่ตนดูอยู่หรือเป็นเรื่องของการกระทำตนเป็นบุคคลภายนอกโดยไม่ได้เข้าไปร่วมในกิจกรรมที่ทำอยู่

1.1) การสังเกตแบบมีโครงสร้าง (Structured observation) เป็นการสังเกตการณ์ที่เป็นระบบ โดยทั่วไปตัวผู้ศึกษาทราบถึงวัตถุประสงค์ของการสังเกตการณ์ จึงมีการเตรียมการสังเกต อาทิ กำหนดประเด็นหัวข้อ เก็บโครงไว้ล่วงหน้า

1.2) การสังเกตแบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured observation) เป็นการสังเกตการณ์ ที่ผู้ศึกษาไม่ได้กำหนดเค้าโครงไว้ล่วงหน้า เนื่องจากการสังเกตแบบนี้เป็นการสังเกตพฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม พฤติกรรมที่แสดงออกจึงเป็นไปตามเงื่อนไขของบุคคลนั้น

การสังเกตทั้ง 2 ประเภทต่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อสังเกตพฤติกรรม และเหตุการณ์ลักษณะสำคัญๆ เพื่อหาความสัมพันธ์ และความหมายของปรากฏการณ์ทางสังคมเหมือนกัน ที่สำคัญสิ่งที่จะต้องสังเกตไม่ว่าจะเป็นการสังเกต

ประเภทใดต้องสังเกตการณ์กระทำ เช่น การใช้ชีวิตประจำวันแบบแผนการกระทำ ความหมายของการกระทำ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมยุคหนึ่งที่ทำการศึกษา รวมทั้งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมในชุมชน และสภาพสังคม โดยทั่วไปเมื่อมีการสังเกตมักจะมีการจดบันทึก

3) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in - depth interview) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยต้องการได้ข้อมูลที่ไมได้มีการกำหนดโครงสร้างของข้อมูลที่ต้องการเก็บไว้แน่นอนตายตัว ซึ่งการสัมภาษณ์เจาะลึกโดยไม่ใช่แบบสอบถามเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต้องอาศัยความสามารถพิเศษของผู้สัมภาษณ์ ในการซักถามติดตามรายละเอียดเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ โดยการติดตามประเด็นที่กำลังซักถามกันอยู่ มีลักษณะเหมือนการสัมภาษณ์แบบ focus interview การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured interview) แต่มีลักษณะกึ่งแบบมีโครงสร้าง การสัมภาษณ์แบบไม่มีการชี้นำ (non - directive interview) และการสัมภาษณ์แบบเปิด (open - ended interview) กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีนี้ มีความเป็นธรรมชาติและสร้างบรรยากาศเป็นกันเอง ระหว่างผู้สัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูล โดยไม่เร่งรัด ไม่แข็งกระด้าง และยืดหยุ่น สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลปลีกย่อยที่น่าสนใจได้มากกว่าที่จะใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีแบบสอบถาม โดยผู้สัมภาษณ์จะต้องมีกำหนดประเด็นต่างๆ ไว้ล่วงหน้าว่าจะต้องซักถามในเรื่องใดบ้างและจะต้องพยายามซักถามให้ได้ครบประเด็น แม้ว่าจะปล่อยให้ผู้ให้สัมภาษณ์ให้รายละเอียดต่างๆ ที่น่าสนใจได้ตามความประสงค์ผู้สัมภาษณ์จะต้องติดตามซักถามรายละเอียดต่างๆ โดยพยายามให้การซักถามดำเนินไปอย่างราบรื่น และได้ข้อมูลตรงตามประเด็นที่ต้องการ (จุมพล หนิมพานิช, 2550: 284-287)

9. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) สำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม แต่ละกลุ่มได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง Purposive Sampling

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้ประกอบการในจังหวัดสมุทรสาคร มีดังนี้

กลุ่มผู้ประกอบการด้านประมง

กลุ่มผู้ประกอบการด้านอุตสาหกรรม

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลนักวิชาการด้านมานุษยวิทยา

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก กลุ่มที่ 3 กลุ่มข้าราชการสำนักงานแรงงาน จังหวัดสมุทรสาคร และ

ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแรงงานอพยพสัญชาติพม่า

10. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่ ข้อมูลที่เป็นข้อมูลเชิงสัญลักษณ์ และข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษร ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมุมมอง ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารแรงงานอพยพสัญชาติพม่าของคนไทยในจังหวัดสมุทรสาคร

2) ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งและรอบด้าน (holistic) ให้การวิจัยสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการเข้าใจปรากฏการณ์ในเรื่องที่ศึกษา

3) จากการสังเกตทั้งแบบมีโครงสร้างและการสังเกตแบบไม่มีโครงสร้าง

11. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารแรงงานอพยพสัญชาติพม่าของคนไทยในจังหวัดสมุทรสาคร วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)
2. การวิเคราะห์เชิงสัญลักษณ์ (Semiotic Analysis) ได้แก่ ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารแรงงานอพยพสัญชาติพม่าของคนไทยในจังหวัดสมุทรสาคร

12. การนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้วิธีการนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) เป็นการวิเคราะห์ที่มุ่งศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารแรงงานอพยพสัญชาติพม่าของคนไทยในจังหวัดสมุทรสาคร มีลักษณะและสภาพการเป็นอยู่ร่วมกันของชนกลุ่มน้อยที่ต้องมาอาศัยอยู่ด้วยกันในจังหวัดสมุทรสาคร รวมถึงความเคลื่อนไหวของแต่ละกลุ่มชนในเรื่องของวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีที่ต่างกัน ซึ่งการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูล (Descriptive Analysis) โดยมีการจัดระเบียบข้อมูล และวิเคราะห์เชื่อมโยงให้เห็นความสัมพันธ์ไปด้วย

13. ผลการวิจัย

ประเด็นเรื่องแรงงานต่างด้าว นี้ นับเป็นเรื่องที่คนทำธุรกิจแต่ละประเภทต้องคำนึงถึงไม่แพ้เรื่องอื่นๆ เพราะแรงงานเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญยิ่งในการนำความสำเร็จมาให้ธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องคุณภาพสินค้า, การบริการที่น่าประทับใจ ฯลฯ โดยธุรกิจแต่ละประเภท ก็ย่อมมีความต้องการแรงงานลักษณะที่แตกต่างกันไป แต่ต้องมีฝีมือหรือมีทักษะเฉพาะทาง ในขณะที่บางธุรกิจต้องการแรงงานจำนวนมาก เพื่อมาช่วยด้านกำลังการผลิต หรือบางธุรกิจอาจไม่สามารถจ้างแรงงานไทย ได้ ทั้งหมด จำเป็นต้องอาศัยแรงงานต่างด้าวเข้ามาช่วย ผู้ประกอบการท่านอาจต้องพบกับปัญหาอุปสรรคกับขั้นตอนทางกฎหมายในการนำแรงงาน เหล่านี้ เข้ามาให้อุปสรรคที่กฎหมายกำหนด การใช้แรงงานต่างด้าวอย่างถูกกฎหมาย โดยแบ่งเป็น 2 กรณี คือ ได้แก่

- 1) การจ้างงานคนต่างด้าวเข้ามาทำงานในประเทศอย่างถูกกฎหมายตามข้อตกลง (MOU)
- 2) การจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง

การวิเคราะห์ผลการวิจัย เรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารแรงงานอพยพสัญชาติพม่าของคนไทย ในจังหวัดสมุทรสาคร” ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ผลจากศึกษาเอกสารและการลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึก โยผู้ศึกษาวิจัย ได้ดำเนินการวิเคราะห์ตามกรอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ข้อ คือ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารแรงงานอพยพสัญชาติพม่าของคนไทย (2) ศึกษาแรงจูงใจของผู้ประกอบการคนไทยต่อการใช้แรงงานอพยพสัญชาติพม่า และ (3) เพื่อทราบปัญหา และอุปสรรคจากการใช้แรงงานอพยพสัญชาติพม่าของผู้ประกอบการคนไทย โดยผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอ เป็น 3 ตอน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อตอบปัญหาการวิจัยในครั้งนี้ เป็นดังนี้

ด้านปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารแรงงานอพยพสัญชาติพม่าของคนไทย

สถานการณ์ และผลกระทบของแรงงานต่างด้าวในระบบเศรษฐกิจของไทย ซึ่ง สามารถสรุปรายละเอียดว่า

1) โครงสร้างการจ้างแรงงานต่างด้าวพม่า พบว่า สถานประกอบการแต่ละแห่งจะจ้างแรงงานต่างด้าวมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับพื้นที่ และประเภทของอุตสาหกรรม จากการศึกษาวิจัย พบว่า แรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ในจังหวัดสมุทรสาครส่วนใหญ่ เป็นชาวพม่าเชื้อสายมอญ อาศัยอยู่กระจัดกระจายทั้งอำเภอเมืองสมุทรสาคร อำเภอกระทุ่มแบน และอำเภอบ้านแพ้ว โดยเฉพาะอำเภอเมืองสมุทรสาคร จะมีแหล่งที่ชุมชนคนต่างด้าวที่มีการพักอาศัยหนาแน่น

2) สาเหตุการจ้างแรงงานต่างด้าวพม่า พบว่า เหตุผลสำคัญ คือ การขาดแคลนแรงงานไทยรองลงมา คือ แรงงานต่างด้าวสมัครใจทำงานที่แรงงานไทยไม่สนใจทำ โดยเฉพาะงานที่มีลักษณะงานเสี่ยง งานหนัก และงานสกปรก แต่หาก พิจารณาเหตุผลสำคัญ ในการจ้างแรงงานต่างด้าว ในแต่ละพื้นที่กลับ พบว่า มีความแตกต่างกันในการจ้างแรงงาน เช่น จ้างแรงงานต่างด้าวพม่าเพราะแรงงานเหล่านั้นยินยอมทำงานที่แรงงานไทยไม่สนใจทำ ปัญหาการขาดแคลนแรงงานไทย

3) ค่าจ้างแรงงานต่างด้าวพม่า พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ จ่ายค่าจ้างให้แรงงานต่างด้าวใกล้เคียงกับค่าจ้างขั้นต่ำ จากการที่ผู้ประกอบการส่วนใหญ่จ่ายค่าจ้างให้กับแรงงานต่างด้าวใกล้เคียงกับค่าจ้างขั้นต่ำที่กำหนด นั้น แต่โดยข้อเท็จจริงแรงงาน เหล่านั้น มีค่าใช้จ่ายประจำ อีกหลายอย่าง เช่น ค่าอาหารค่าที่พัก และค่าใช้จ่ายอื่นที่ผู้ประกอบการได้สำรองจ่ายให้กับแรงงานต่างด้าวไปก่อน ได้แก่ ค่าธรรมเนียมการขออนุญาตทำงาน เป็นต้น สำหรับการจัดหาที่พักให้แรงงานต่างด้าว พบว่า ในแต่ละประเภทสถานประกอบการ มีความแตกต่างกัน บางประเภทธุรกิจ ก็จัดหาที่พักให้แรงงานต่างด้าวโดยไม่คิดค่าเช่า ยกเว้น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ในขณะที่ผู้ประกอบการอีกประเภทหนึ่งคิดค่าเช่าจากแรงงานต่างด้าวในอัตราที่แตกต่างกัน

4) ปัญหาและข้อจำกัด ของการใช้แรงงานต่างด้าวพม่า พบว่า การที่ภาครัฐไม่เปิดให้มีการจดทะเบียนของแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองให้เป็นแรงงานต่างด้าวถูกกฎหมายอย่างเพียงพอ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของผู้ประกอบการที่ใช้แรงงานต่างด้าวในทุกพื้นที่ การเคลื่อนย้ายของแรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่จะย้ายพร้อมกันเป็นกลุ่ม จึงส่งผลเสียต่อผู้ประกอบการที่ต้องการแรงงานมาทดแทน สำหรับปัญหาอื่นๆ ที่พบ ได้แก่ ปัญหาด้านการสื่อสาร ซึ่งผู้ประกอบการต้องใช้ล่ามหรือใช้รูปภาพประกอบในการสื่อสารแทน

ด้านแรงจูงใจของผู้ประกอบการคนไทยต่อการจ้างแรงงานอพยพสัญชาติพม่า

โดยพื้นฐานของคนในจังหวัดสมุทรสาคร จะยึดประกอบอาชีพประมงมาตั้งแต่ดั้งเดิมเป็นมาหลายชั่วอายุคนจึงทำให้เห็นได้ว่าธุรกิจประมงมีความผูกพันเป็นพื้นฐานให้กับคนในพื้นที่ เพราะฉะนั้น การทำธุรกิจประมงนี้จึงทำให้ผู้ประกอบการยึดในความคิดความเชื่อสังคมวัฒนธรรมของการทำธุรกิจว่าจะทำอย่างไรถึงจะทำให้การดำเนินการธุรกิจประมงซึ่งเป็นธุรกิจในครอบครัวมีผลกำไรให้มากที่สุด ขณะเดียวกันกับการจะได้ผลกำไรให้มากที่สุดแรงงานอพยพสัญชาติพม่า ก็จะต้องทำงานตามเวลาที่ผู้ประกอบการธุรกิจประมงกำหนด เพราะผู้ประกอบการได้รับรายการสั่งสินค้าจากลูกค้ามาล่วงหน้า

จึงเป็นปัจจัยหลายสาเหตุที่ทำให้ประชาชนชาวพม่าอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศเพื่อนบ้านในหลายๆ ประเทศ รวมถึงประเทศไทยที่มีการอพยพเข้ามาใช้แรงงานไม่ว่าจะเข้ามาอย่างถูกกฎหมายหรือผิดกฎหมายก็ตามการหนีข้ามประเทศเพื่อมาใช้แรงงานจึงเป็นที่นิยมของคนในประเทศที่ยังด้อยการพัฒนาหรือประเทศที่กำลังพัฒนาที่มีความต้องการการอยู่ดีกินดีการมีชีวิตที่ดีอิสระของประชากรทุกประเทศที่ยังขาดการดูแลที่ดีจากรัฐบาลบวกกับประเทศที่มี

การพัฒนาในทุกๆ ด้าน และการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในธุรกิจภาคอุตสาหกรรมของประเทศนั้นๆ ทำให้แรงงานอพยพสัญชาติพม่าหันมาหนีข้ามประเทศเพื่อเข้ามาใช้แรงงานอยู่ในต่างประเทศ ถึงแม้ว่าตัวเองจะเข้ามาอยู่อย่างผิดกฎหมายหลายๆ ช่อนๆ ก็ตามแต่แรงงานอพยพสัญชาติพม่าก็ยังอยากที่จะหนีข้ามประเทศ แม้ว่าการเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ต่างแดนที่ไม่ใช่ประเทศของตนเองต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมากในเรื่องต่างๆ ของการเข้ามาอยู่อาศัยในประเทศไทย การถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายหน้า จากข้าราชการบางคน การถูกรังเกียจจากคนในพื้นที่ หรือการไม่ได้รับความเป็นธรรมจากผู้ประกอบกิจการ การถูกกดขี่ข่มเหงจากผู้เป็นนายจ้างบางราย ก็ไม่ได้เป็นอุปสรรคให้กับผู้ที่ต้องการจะเข้ามาขายแรงงานเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของตนเองและคนในครอบครัว จึงทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจภาคอุตสาหกรรมเห็นช่องโหว่ในการจ่ายค่าจ้างแรงงานอพยพสัญชาติพม่า เช่น ค่าจ้างแรงงานที่แรงงานอพยพสัญชาติพม่าได้รับจากผู้ประกอบกิจการธุรกิจภาคอุตสาหกรรม โรงงานที่เป็นคนไทยซึ่งพวกเขาจะได้รับค่าจ้างที่แตกต่างจากคนไทยได้รับไม่เท่ากันแต่ในการปฏิบัติหน้าที่หรือการทำงาน

ด้านปัญหาและอุปสรรคจากการใช้แรงงานอพยพสัญชาติพม่าของผู้ประกอบการคนไทย

ปัญหาและข้อจำกัด ของการใช้แรงงานต่างด้าวพม่า พบว่า การที่ภาครัฐไม่เปิดให้มีการจดทะเบียนของแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองให้เป็นแรงงานต่างด้าวถูกกฎหมายอย่างเพียงพอ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของผู้ประกอบการที่ใช้แรงงานต่างด้าวในทุกพื้นที่ ธุรกิจแต่ละประเภทก็ย่อมมีความต้องการแรงงานลักษณะที่ต่างกันไป แต่ต้องมีฝีมือหรือมีทักษะเฉพาะทาง ในขณะที่บางธุรกิจต้องการแรงงานจำนวนมากเพื่อมาช่วยด้านกำลังการผลิต หรือบางธุรกิจอาจไม่สามารถจ้างแรงงานไทยได้ทั้งหมด จำเป็นต้องอาศัยแรงงานต่างด้าวเข้ามาช่วย

แต่ในทางปฏิบัติ และขั้นตอนทางกฎหมาย ในการนำแรงงาน เหล่านี้ ยังมีข้อกำหนดที่ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนของกฎหมาย ในเรื่องของการใช้แรงงานต่างด้าวอย่างถูกกฎหมาย ที่กฎหมายกำหนด โดยแบ่งเป็น 2 กรณี คือ ได้แก่

- 1) การจ้างงานคนต่างด้าวเข้ามาทำงานในประเทศอย่างถูกกฎหมายตามข้อตกลง (MOU)
- 2) การจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง

14. บทสรุปและการอภิปรายผล

ประเทศไทย เป็นประเทศกำลังพัฒนาทำให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ประชากรมีการศึกษาสูงขึ้น จึงทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงานในประเทศอันเนื่องมาจากคนไทย เลือกที่จะทำงานที่มีค่าตอบแทนสูง แต่ความเสี่ยงน้อย และเป็นงานสบายกว่า ซึ่งเหตุนี้เองจึงเป็นช่องทางให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านซึ่งมีสภาพความเป็นอยู่ที่ลำบาก เข้ามาทำงานในประเทศเป็นจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในขณะที่แรงงานที่เข้ามาจริงๆ อาจมีมากกว่านั้น โดยเกือบทั้งหมดที่เข้ามา นั้น เป็นแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย การเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากอย่างต่อเนื่องของแรงงานต่างด้าวดังกล่าว แม้จะมีผลดีต่อการทดแทนแรงงานที่ขาดแคลนในประเทศแต่ก็มีผลกระทบในด้านอื่นๆ มากมาย เช่น ด้านความมั่นคง ด้านสังคม เศรษฐกิจและสาธารณสุข ซึ่งปัญหาดังกล่าว รัฐต้องจัดสรรบุคลากรและงบประมาณ จำนวนมากมาใช้ในการป้องกัน และแก้ไขปัญหา และกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมดูแลการทำงานของคนต่างด้าวให้ทันสมัย ทันต่อสภาพการพัฒนารองของปัญหาที่เกิดขึ้น

การพึ่งพาการใช้ “แรงงานต่างด้าว” ที่เป็น “แรงงานระดับล่าง” ในประเทศไทย ทั้งที่นายจ้างนำเข้าอย่างถูกกฎหมาย และอีกส่วนถูกลักลอบเข้ามาอย่างผิดกฎหมาย ถือเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยมายาวนาน

สาเหตุสำคัญ 2 ประการ ที่ต้องพึ่งพาแรงงานต่างด้าวนั้นเป็นเพราะ อย่างแรกคือ ตลาดแรงงานของไทยเกิดสภาวะการ “ขาดแคลนแรงงาน” ส่วนใหญ่ เป็นกิจการประเภทค้าส่ง ค้าปลีก โรงแรม ร้านอาหาร และก่อสร้าง เป็นต้น อย่างที่สอง นับเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่ทำให้เราต้องอาศัยแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงาน คือ งานบางประเภท “คนไทยไม่ทำ” ในลักษณะของงาน 3D คือ สกปรก (dirty) ยากลำบาก (difficult) และอันตราย (dangerous) อย่างเช่น งานในเรือประมง เป็นต้น นายจ้างจึงจำเป็นต้องพึ่งแรงงานเหล่านี้เข้ามาช่วยทำงานเพื่อให้ธุรกิจขับเคลื่อนต่อไปได้

เอกสารอ้างอิง

- กฤตยา อาชวนิตกุล และกฤตภา วจนสาระ. (2552). รายงานการวิจัย การจ้างแรงงานข้ามชาติ ตาม พรบ. การทำงานของคนต่างด้าวพ.ศ. 2551 กับการจัดทำบัญชีรายชื่อสำหรับคนงานต่างชาติ. นครปฐม: สถาบันวิจัยมหาวิทยาลัยขัมหิตล.
- จุมพล หนิมพานิช. (2551). การวิจัยเชิงคุณภาพในทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานจัดหางานจังหวัดสมุทรสาคร. (2559). สถานการณ์การจ้างคนต่างด้าวจังหวัดสมุทรสาคร ประจำเดือน เมษายน 2559. มปป.